

Jak obce hospodařily v roce 2012

V pololetí bývá obvykle známo hospodaření veřejných rozpočtů z předešlého roku, tedy i rozpočtů územních celků, nejinak tomu je i letos.

Základním makroekonomickým údajem je pokles hrubého domácího produktu za rok 2012 o 1,2%. Hlavní podíl na tomto výsledku má nižší spotřeba domácností, naopak zahraniční obchod vykázal oproti roku 2011 růst. Veřejné rozpočty skončily v deficitu 105,7 mld. Kč, celkový dluh dosáhl výše 45,8% HDP. Státní rozpočet skončil s deficitem 2,7% vzhledem k HDP a Česká republika tak splnila jedno z Maastrichtských kritérií. V oblasti zaměstnanost nejsou výsledky roku 2012 také příliš lichotivé, nezaměstnanost byla 7% a ke konci roku 2012 bylo 544 tis. registrovaných nezaměstnaných a průměrná reálná mzda poklesla oproti roku 2011 o 0,6%. Oproti předchozím letům byla vyšší také inflace, která, měřeno růstem spotřebitelských cen, dosáhla výše 3,3%.

Příjmy obcí a dobrovolných svazků obcí (DSO)

Celkové příjmy obcí a DSO dosáhly v roce 2012 246,6 mld. Kč, což oproti roku 2011 znamená pokles o 27,5 mld. Kč a plnění předpokladu činilo 92,9%. Nejvíce se na poklesu podílel propad v transferech a změna výplatního místa sociálních dávek (z obcí na úřady práce). Tento pokles zna-

menal zvýšení relativního podílu daňových příjmů obcí z 65,8% v roce 2011 na 74,7% v roce 2012. Přehledně zobrazuje porovnání jednotlivých druhů příjmů v roce 2011 a 2012 graf č. 1.

Vlastní příjmy obcí jsou tvořeny daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy. Za rok 2012 dosáhly výše 184,1 mld. Kč, což je o 3,8 mld. Kč více než v předchozím roce, přičemž největší nárůst je způsoben růstem inkasa přímých daní. Jednotlivé daně se v loňském roce vyvíjely vesměs v korelaci se schváleným rozpočtem. Jedinou výjimkou je inkaso daně z přidané hodnoty, objemově nejvýznamnější daně, které se naplnilo pouze z 94,9% očekávané hodnoty. Důvodem tohoto poklesu je útlum spotřebitelské poptávky, což se projevilo i v celkové dynamice HDP, který v roce 2012 meziročně poklesl o 1,2%.

Rozpočet původně počítal s příjmem pro obce ve výši 62,3 mld. Kč, nakonec bylo uskutečněno plnění pouze ve výši 89,5%, tedy 55,76 mld. Kč, což znamenalo pro obce citelný propad v příjmech ze sdílených daní. Tento fakt se odrazil rovněž na podílu daňových příjmů obcí, který se mezi lety 2011 a 2012 snížil ze 41,4% na 38,3%. Výběr daně z příjmu právnických osob vzrostl o 2,4 mld., na 33,2 mld. Kč v roce 2012, což svědčí o vyšším kapitálovém výnosu a ziscích. V případě

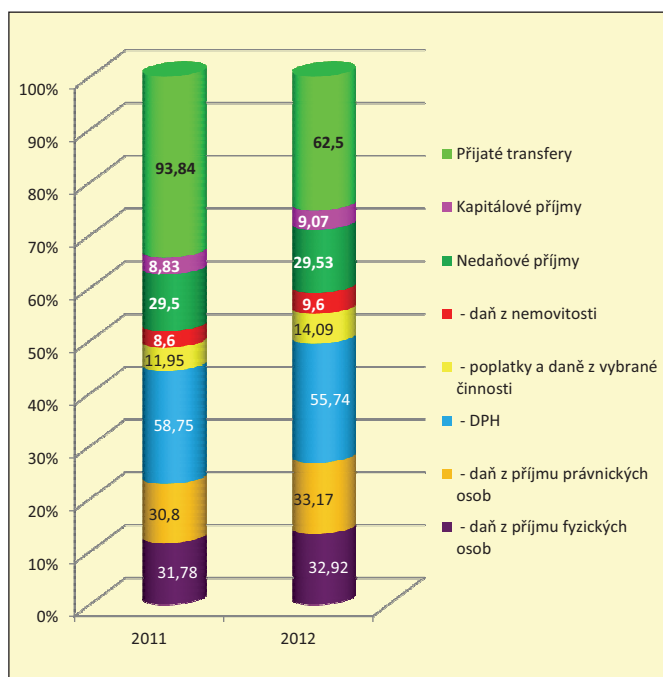
daně z příjmů právnických osob placených obcemi došlo k poklesu o 0,4 mld. Kč na 5,4 mld. Kč – obce tuto daň neplatí, jedná se pouze o účetní záležitost, nicméně značí drobný pokles podnikatelských aktivit obcí. Další položkou jsou daně a poplatky z vybraných činností a služeb, tato položka zahrnuje např. příjmy z hazardu, poplatky za uložení odpadu, místní poplatky apod. Celkově se tato položka zvýšila meziročně o 2,2 mld. Kč na 14,1 mld. Kč. Z hazardu obce vybraly v loňském roce 4,5 mld. Kč. Na místních poplatcích utřžily obce celkově 4,8 mld. Kč, přičemž 3,1 mld. je za sběr komunálního odpadu.

Poslední zmíněnou daní je daň z nemovitosti, jejíž inkaso dosáhlo o 1 mld. Kč více než v roce 2011, na 9,6 mld. Kč. Nárůst byl mimo jiné způsoben změnou zákona, díky které se předmětem daně staly i zpevněné plochy užívané k podnikatelské činnosti. Obce mohou výši daně z nemovitosti změnit na základě OZV, kterou určí koeficienty pro různé typy nemovitostí.

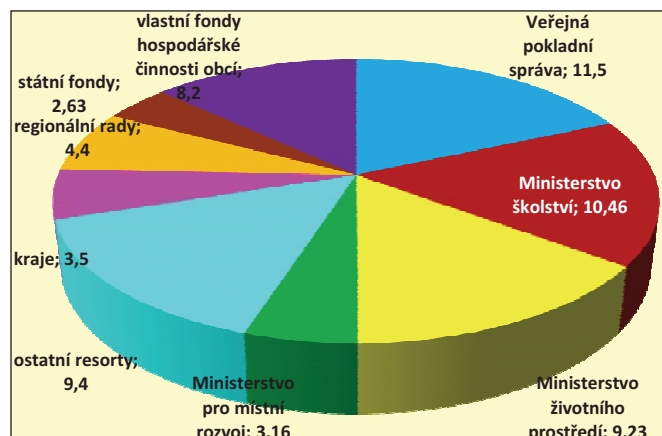
Nedaňové příjmy obcí jako celku, které zahrnují příjmy z pronájmů, příjmy z vlastní činnosti a výnosy z finančního majetku, byly v roce 2012 téměř identické jako v roce 2011, ve výši 29,5 mld. Kč. Kapitálové příjmy z prodeje obecního majetku dosáhly loni 9,1 mld. Kč.

Vedle daňových příjmů jsou druhým nejvýznamnějším příjmem obcí transfery plynoucí ze státního rozpočtu, státních fondů, krajských rozpočtů a regionálních rad. V roce 2012 poklesla jejich výše o jednu třetinu oproti roku 2011, tedy na 62,5 mld. Kč., což bylo způsobeno již zmíněným přesunem výplat sociálních dávek z obcí na úřady práce. Podíl jednotlivých typů transferů

Graf č. 1: Vývoj jednotlivých druhů příjmů obcí a DSO v letech 2011 a 2012 (v mld. Kč)

Graf č. 2: Zdroje jednotlivých transferů do obecních rozpočtů v roce 2012 (mld. Kč)

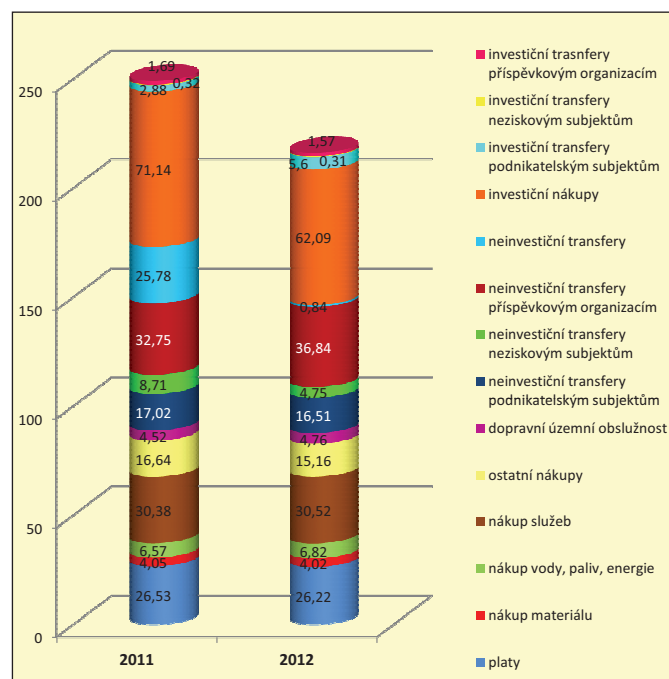
zobrazuje graf č. 2. Největší část transferů jde ze státního rozpočtu (38,9 mld. Kč) – zahrnuje prostředky ze Všeobecné pokladní správy, což jsou prostředky na platbu za výkon státní správy (10 mld. Kč), transfery na školství (10,5 mld. Kč), dále transfery v oblasti životního prostředí (9,2 mld. Kč – ČOV, kanalizace, nakládání s odpady). V sociální oblasti došlo k prudkému snížení dotací, v roce 2012 činily pouze 1,1 mld. Kč a byly určeny na politiku zaměstnanosti a příspěvek na financování sociálních služeb. Další prostředky ze státního rozpočtu plynuly do oblasti kultury, požární ochrany či dopravy. Obce v roce 2012 přijaly dotace 3,5 mld. Kč od krajů, jednalo se zejména o prostředky na výstavbu a obnovu vodohospodářské a dopravní infrastruktury, podporu rozvoje venkova, dále na kulturní a školské aktivity. Poslední skupinou příjmů jsou prostředky obdržené z regionálních rad soudržnosti – ty byly v roce 2012 ve výši 4,4 mld. Kč, což je méně oproti předešlému roku, kdy dosáhly výše 6,9 mld. Kč.

Výdaje obcí a DSO v roce 2012

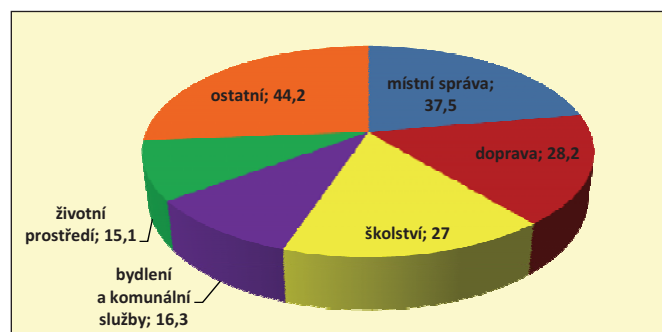
Celkové výdaje obecních samospráv dosáhly v roce 2012 výše 240,5 mld. Kč, což oproti roku 2011 znamenalo jejich snížení o 34,5 mld. Kč. Tento pokles byl nejvíce způsoben přesunem výplat sociálních dávek z obcí na Úřad práce. Běžné výdaje, tedy výdaje na provoz obcí a jimi zřizovaných organizací, dosáhly výše 168,3 mld. Kč. Z tohoto balíku peněz obce souhrnně nejvíce alokovaly do transferů příspěvkovým

organizacím ve výši 36,8 mld. Kč. Do této skupiny patří zejména příspěvky školským zařízením, divadlům a sportovním oddílům, dále také obecním subjektům v oblasti bydlení, komunálního odpadu a v neposlední řadě také zařízení v sociální oblasti, jako jsou například pečovatelské domy či pečovatelská služba. Druhé nejvyšší výdaje byly na nákup služeb, 30,5 mld. Kč. Tato oblast zahrnuje služby pošt, telekomunikací, nájemné, poplatky peněžním ústavům, poradenské a konzultační služby. Třetí největší položkou souhrnných obecních běžných výdajů v roce 2012 byly výdaje na platy zaměstnanců v celkovém objemu 26,2 mld. Kč. Další významnou výdajovou položkou jsou transfery podnikatelským subjektům, což jsou příspěvky právníkům osobám. Jedná se například o dopravní podniky, technické služby apod. Transfery obyvatelstvu již v roce 2012 nečinily nijak významnou položku obecních výdajů oproti předchozím letům, kdy tuto roli převzaly úřady práce. Porovnání s rokem 2011 nabízí graf č. 3. Zajímavé je také odvětvové členění výdajů. Největší podíl zaujímají výdaje na správu (37,5 mld. Kč), následovanými výdaji na oblast dopravy ve výši 28,2 mld. Kč. Další oblasti ukazují přehledně graf č. 4.

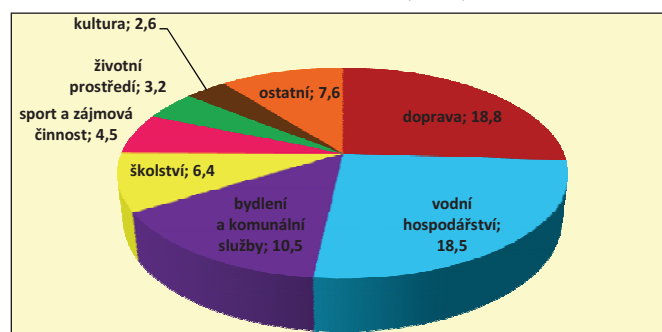
Graf č. 3: Výdaje obcí a DSO v roce 2012 (mld. Kč)

Graf č. 4: Odvětvové členění běžných výdajů obcí v roce 2012

Graf č. 5: Odvětvové členění kapitálových výdajů obcí v r. 2012

organizacím ve výši 36,8 mld. Kč. Do této skupiny patří zejména příspěvky školským zařízením, divadlům a sportovním oddílům, dále také obecním subjektům v oblasti bydlení, komunálního odpadu a v neposlední řadě také zařízení v sociální oblasti, jako jsou například pečovatelské domy či pečovatelská služba. Druhé nejvyšší výdaje byly na nákup služeb, 30,5 mld. Kč. Tato oblast zahrnuje služby pošt, telekomunikací, nájemné, poplatky peněžním ústavům, poradenské a konzultační služby. Třetí největší položkou souhrnných obecních běžných výdajů v roce 2012 byly výdaje na platy zaměstnanců v celkovém objemu 26,2 mld. Kč. Další významnou výdajovou položkou jsou transfery podnikatelským subjektům, což jsou příspěvky právníkům osobám. Jedná se například o dopravní podniky, technické služby apod. Transfery obyvatelstvu již v roce 2012 nečinily nijak významnou položku obecních výdajů oproti předchozím letům, kdy tuto roli převzaly úřady práce. Porovnání s rokem 2011 nabízí graf č. 3. Zajímavé je také odvětvové členění výdajů. Největší podíl zaujímají výdaje na správu (37,5 mld. Kč), následovanými výdaji na oblast dopravy ve výši 28,2 mld. Kč. Další oblasti ukazují přehledně graf č. 4.

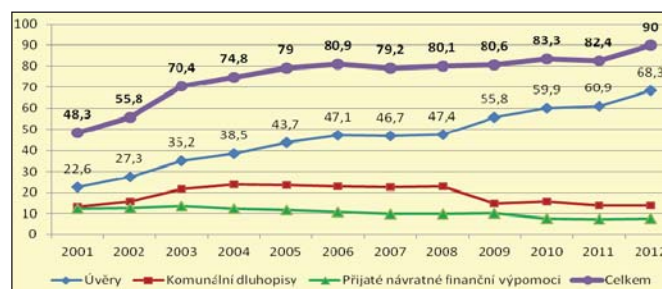
Kapitálové výdaje obcí a měst klesají setrvalě již od roku 2009, v roce 2012 dosáhly výše 72,1 mld. Kč. Největší podíl z toho tvoří přímé investiční nákupy (62,1 mld. Kč), následované investičními dotacemi podnikatelským osobám ve výši 5,6 mld. Kč, zejména v oblasti dopravy. Oborové rozdělení je rozděleno na grafu č. 5.

Zadluženost obcí v roce 2012

Zadluženost obcí a měst v posledních letech vykazuje rostoucí tendenci, zejména z hlediska přijatých úvěrů. Ke konci roku 2012 vykázaly obce zadluženost ve výši 90,0 mld. Kč, což je nárůst oproti roku 2011 ve výši 7,6 mld. Kč., což představuje 9,2%. Vývoj v předchozích letech ukazuje následující graf.

Růst byl zaznamenán v úvěrech, zatímco hodnota komunálních dluhopisů poklesla (jedná se o Prahu a Ostravu). Nejnižší podíl zaujímají přijaté návratné finanční

Graf č. 6: Vývoj zadluženosti obcí a měst v letech 2001–2012 (mld. Kč)

transfery. Úvěry jsou alokovány zejména do infrastrukturních projektů – rekonstrukce a výstavba místních komunikací, kanalizací, čistíren odpadních vod apod. Další významné úvěry si municipality berou na předfinancování projektů dotovaných z evropských fondů. Úvěrové zatížení vzniká rovněž investicemi v oblasti bytového fondu a školských zařízení. Poskytovateli úvěrů pro obce a města jsou tři největší banky na tuzemském trhu, první místo patří České spořitelně, následované Komerční bankou a Československou obchodní bankou. Komunální dluhopisy měla ke konci minulého roku emitována tři města – Praha

(9,3 mld. Kč), Ostrava (2,5 mld. Kč) a Liberec (2,0 mld. Kč), celková hodnota dluhopisů v roce 2012 poklesla.

V roce 2011 z celkového počtu 6 249 obcí vykázalo dluh 3 217 obcí, což představuje 51,5% počtu obcí. Podle pozorování Ministerstva financí dochází k růstu zadluženosti spolu s rostoucí velikostí města. Města s více než 20 tis. obyvateli vykazovaly ke konci roku 2011 dluh v souhrnné výši 57,9 mld. Kč, tedy 70,2% všech dluhů. Podíl dluhu čtyř největších měst na celkové zadluženosti byl v roce 2012 45,5 mld. Kč, to znamená 50,6%. Naopak všechny další obce a města vyjma

čtyř největších mají celkové dluhy ke konci roku 2012 ve výši 44,5 mld. Kč.

Pro doplnění je možno uvést zadlužení krajů, které dosahuje ke konci roku 2013 výše 24,5 mld. Kč. Tato hodnota se meziročně navýšila o 2,2 mld. Kč, tedy o necelých 10%. Největší podíl dluhů je u krajů v přijatých úvěrech, kde se jednalo o 22,2 mld. Kč.

Zdroje: Státní závěrečný účet za rok 2012, MF ČR

*Ing. Mgr. David Sláma
legislativně-právní odd. Kanceláře Svazu*